

Egy pályaválasztási döntés nehézsége

Avagy egy tinédzser személyiség
fejlődése

Ungvárszky Pál
esetleírás
2019

Esetbemutató

- ▶ D. 15 éves leány 8. osztályos általános iskolai tanuló
- ▶ Első találkozás: a 7. osztály, a szülők külön kérték, hogy pályaválasztás kapcsán beszélgessek a gyermekkel, egyéni tanácsadás keretében is.
- ▶ Család: az apa szakmunkás 52 éves, anya szakmunkás végzettségű időszakosan - a közfoglalkoztatásban dolgozó 49 éves nő. A szülők jelenleg 2 gyermeket nevelnek, a tanulót és a 3 évvel idősebb testvérbátyját, a legidősebb lánytestvér külön él. A család rendezett körülmények közt él.
- ▶ A fiatal: Magas alkatú, rendezett divatosan öltözködő tinédzser, az osztályban a jobb tanulók közé tartozik. Elmondta, hogy olvas is, de leginkább a világhálóról szerzi be az információit, sokat chattel. Az iskolai órákon fegyelmezett, odafigyel, a tanulással nincsenek nehézségei, sokat gondol a jövőre, és aggályai vannak, milyen lesz majd a középiskolában. Ő maga fogalmazta meg, hogy ott is jó tanulónak számít-e majd, lesz-e olyan jó barátiköre, mint a mostani iskolájában? És még azt sem tudja mi szeretne lenni, milyen pályát válasszon?
- ▶ A szülők által behozott probléma: A gyermekük sokat aggódik a továbbtanulása okán. Abban maradtunk, hogy egyéni tanácsadás keretében tisztázzuk D. jelenlegi kétségeit, hogy megfelelő döntést tudjon hozni továbbtanulása - pályaválasztása kapcsán.

Az eset vonatkozó fejlődéslélektani háttere

- ▶ Piaget kognitív fejlődés elmélete alapján D esete, a formális műveleti szakaszba (12-19 év) tartozik. D a közösmunka során képessé vált a pályaválasztás problémájának módszeres végig gondolására. Leginkább a mások véleménye, személyének a mások általi megítélése volt problémás a számára.
- ▶ Freud: pszichoszexuális fejlődéselméletének, genitális szakaszában a serdülők partnerkapcsolatok kialakítására törekednek, mely a személyiség egészséges fejlődésének feltétele. D-nak van-volt barátja a saját korcsoportjából, sok időt töltenek együtt a tanulásban támogatják egymást.
- ▶ Erikson pszichoszociális fejlődéselmélete szerint D korosztályára jellemző az identitás kontra szerepzavar. D megfogalmazta, hogy a pályaválasztása - továbbtanulása kapcsán problémát okoz számára, hogy szülei sugalmazták, hogy a pályaválasztás az ő döntése kell legyen, ugyanakkor más dolgokban a szülői elvárásoknak megfelelően kell viselkednie, cselekednie. A fontos - nagy kérdésekben mintha magára maradna, a kis dolgokat meg megszabják számára.
- ▶ D. mint fiatal tanuló, Kohlberg erkölcsi fejlődés elméletének 4. szakaszába tartozik. (a társadalmi rend és lelkiismeret) ahol a szabályok betartása és a közvetlen környezetnek (család, barátok) elvárásainak való megfelelés a fontos. D. viselkedésével azon volt és van, hogy a szülei elismerését kivívja. A pályaválasztási bizonytalansága azonban ütközött, a mindenben megfelelni akaró énjével, ez a kettősség lehetett az alapmotivációja annak, hogy D. vállalta az egyéni tanácsadást.

A pályaválasztási nehézség megoldása

- ▶ Egyénimunka: Az öt alkalmas munka során először az érdeklődési irányultságot tisztáztuk, majd az általános képességeket, majd pedig a tanulási képességeket A pálya információkra (munkaköri tevékenységek, munkák és pályák kompetencia követelményei) összpontosítottunk. Legvégül pedig az iskola választás döntéselőkészítésével foglalkoztunk. A döntés előkészítés alapvetően konzultációval segített önmegerősítési folyamat volt. Az egyéni munka végén a fiatal döntését a szülőkel megbeszélte, ezen én is jelen voltam, néhány kérdés értelmezésében volt szerepem.
- ▶ Pályaválasztási döntés nehézségének (bizonytalanság, szorongás) feldolgozása, feloldása
 - ▶ Kilépés a komfortzónából a biztonságos „közeg” behatárolása
 - ▶ Önbizalom hiány leküzdése (félelem zóna, kortársak véleményének visszahúzó hatása)
 - ▶ Probléma kezelése felszámolása (tanulási zóna) önismeret fejlődése, a komfort zóna tágul
 - ▶ Pályaválasztási döntés meghozatala (fejlődési zóna) távlati célok, alternatívák megfogalmazása
- ▶ Következtetés: D. továbbtanulással kapcsolatos bizonytalansága, az információhiányra, a környezetéből érkező egymásnak ellentmondó jelzésekre és véleményekre, valamint belső bizonytalanságára vezethető vissza. Az egyéni tanácsadás végén D. önálló döntés tudott hozni, a pályaválasztásával kapcsolatban.
- ▶ Utánkövetés: Egy közeli város gimnáziumának tanulója, napi bejárással közlekedik. A tanulás a gimnáziumban is jól megy, szeret „gimibe” járni. Sikerült újbarátokat szereznie, és a régi barátokkal is tartja a kapcsolatot. Úgy gondolja, hogy olyan területet fog majd választani ahol emberekkel foglalkozhat. (óvodapedagógus, tanító)

Felhasznált irodalom

- ▶ Allport, Gordon W: A személyiség alakulása, Kairosz, Budapest, 1997
- ▶ Carver, Charles S. - Scheier, Mishaël F.: Személyiségpszichológia, Osiris, Budapest, 2006
- ▶ Mező Ferenc: A viselkedés elemzése és fejlesztése, K+F Stúdió Kft. Debrecen 2016
- ▶ Völgyesi Pál: Életkorok pszichológiája, egyetemi jegyzet GATE - GTK Gödöllő, 1993